

Pandemia ja oikeus

[Valtioneuvoston oikeuskansleri](#) Tuomas Pöysti
OTT, hallinto-oikeuden dosentti (Helsingin yliopisto)

Sisältö

- Pandemia aikamme sukupolvikokemus
- Pandemian hallinnan ja oikeuden välinen suhde sisällöllisen, perusoikeusvelvoitteisen oikeusvaltion näkökulmasta
- Oikeuksien tasapaino ja valtiosääntöoikeudelliset periaatteet
- Varautuminen ja varovaisuusperiaate oikeudessa, oikeuden terveyteen ja terveelliseen ympäristöön painoarvon kasvu perusoikeusjärjestelmässä
- Liberaalin yhteiskunnan perusoikeuskäsitys ja yksityisten välisen solidaarisuuden merkitys

Pandemian ja oikeuden suhteen näkökulmia

- Pandemia oikeusvaltion stressitestinä
 - Yhteiskunnan päätöksentekorakenteet ja – menettelyt
 - Suuri lainsäädäntöharjoitus: noin 100 hallituksen esitystä
- Valtiosääntöoikeus
 - Normaalisuusperiaate, Perusoikeusrajoitusten ja – poikkeusten välttämättömyys ja suhteellisuus (oikeasuhtaisuus)
 - Perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvoite
- Hallinto-oikeus
 - Hallinto-oikeudellinen oikeussuhde
 - Toimivaltaperusta
 - Toimivallan ylittäminen, oikeusvaltiollinen menettely ja harkintavallan väärinkäyttö
 - Passiivisuus ja toimivallan alikäyttö

Varovaisuusperiaate

- Pandemian riski oli tunnistettu mutta ei kuitenkaan riittävästi
- Pandemiariski läsnä jatkossakin ja sillä on yhteys luontokatoon
- Pandemiaa ja yleensä ympäristöä ja sen terveyttä koskeva tieto on epävarmaa ja monitulkintaista
- Oikeudellisessa sääntelyssä ja soveltamisessa tarvitaan systemaattista epävarmuuden sietoa ja epävarmuutta korjaavia mekanismeja
 - Legalismi yksi epävarmuudesta paon tie
 - Oikeuden ja pandemioiden psykologian monipuolisempi suhde
- Varovaisuusperiaate yleisenä periaatteena valtiosääntöisessä oikeudessa?

Johtopäätöksiä tulevaisuutta varten

- **Lainsäädäntö**
 - Valmiuslaki ja tartuntatautilaki on tarpeen uudistaa: pandemialainsäädäntö
 - Hyvän yleislain merkitys
- **Varovaisuusperiaate ja oikeus terveelliseen ympäristöön**
 - Oikeudelle terveyteen ja terveelliseen ympäristöön suurempi painoarvo
 - Varovaisuusperiaatteen laajempi tunnustaminen
 - OneHealth: laaja näkökulma yli lainsäädäntö- ja sektorirajojen
- **Liberaalin yhteiskunnan oikeuksien uusi tasapaino**
 - Monipuolisempi sääntelystrategia tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden lisäksi
 - Oikeuksia vastaavien yksityisten välisten velvoitteiden ja yksilön ja yhteiskunnan välisen suhteen velvoitteiden merkitys tasapainossa: kyse toisen ihmisen itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta